

DOI <https://doi.org/10.32782/2220-8674-2025-15-2-28>

УДК 378.147:004

Г. В. Гешева, асистент

ORCID: 0000-0003-3052-4393

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

e-mail: hanna.hesheva@tsatu.edu.ua

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД РЕЗУЛЬТАТІВ МОНІТОРИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ»

Анотація. Процес адаптації студентів першого курсу до вимог вищої освіти є ключовим фактором забезпечення їхнього академічного успіху та професійного розвитку. У цій статті представлено аналітичний огляд результатів моніторингового дослідження, проведеного серед студентів, які спеціалізуються на інформатиці. Дослідження зосереджено на визначенні основних викликів, з якими стикаються студенти першого курсу протягом першого року навчання, зокрема психологічної адаптації, інтеграції в академічне середовище, мотивації до навчання та соціальної взаємодії в студентській спільноті. Особлива увага приділяється ролі систем освітньої підтримки, методів навчання та використання інформаційних технологій у сприянні успішній адаптації. Результати моніторингу надають цінну інформацію про динаміку адаптації студентів першого курсу, що дає змогу сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення інституційних стратегій підтримки цих студентів. Отримані результати сприяють глибшому розумінню процесу адаптації студентів технічних спеціальностей і можуть слугувати основою для подальших досліджень у галузі вищої освіти.

Ключові слова: академічна успішність, соціалізація студентів, навчальне середовище, мотивація до навчання, професійна орієнтація, освітня адаптація.

Постановка проблеми. На сьогодні тема адаптації в будь-якому середовищі є важливою складовою успіху в різних сферах – чи то в роботі, чи в навчанні. І тому ми розглядаємо тему адаптації студентів першого курсу після середнього ступеня освіти, щоб зрозуміти, що можна покращити з боку куратора та викладачів для того, щоб процес адаптації першокурсників був більш комфортним для них в умовах дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень. Перелік останніх досліджень у напрямі адаптації студентів-першокурсників, зокрема спеціальності «Комп'ютерні науки» та суміжних ІТ-спеціальностей, які я брала до уваги в процесі написання цієї наукової статті:

- стаття 2023 року про оптимізацію процесу адаптації студентів-першокурсників у дистанційному навчанні із застосуванням цифрових технологій, що підвищує швидкість та якість засвоєння знань [2];
- звіт 2023 року моніторингового дослідження адаптації студентів першого курсу в коледжі, який передбачав анонімне анкетування з визначенням рівня адаптації [1];
- наукова стаття 2024 року про вплив адаптивного навчання на розвиток життєстійкості студентів у складних умовах із рекомендаціями щодо індивідуалізації навчального процесу [3];
- аналіз особистісних чинників психологічної адаптації першокурсників до навчання у вищому навчальному закладі, опублікований 2025 року [4];
- дослідження 2025 року, яке вивчає соціально-психологічну адаптацію студентів до освітнього середовища, визначаючи основні труднощі та напрями підтримки [5].

Ці дослідження охоплюють різні аспекти адаптації студентів, зокрема методи навчання, психологічні фактори, вплив цифрових технологій і суспільних викликів, що може бути корисно для формування моєї статті з урахуванням моніторингового дослідження.

Розглянуто ключові напрями, серед яких упровадження змішаних та дистанційних форм навчання, використання цифрових технологій для підвищення ефективності адаптації, а також соціально-психологічні аспекти адаптації в умовах сучасного освітнього середовища. Окрему увагу приділено впливу стресових чинників та життєстійкості студентів у кризових ситуаціях, зокрема під час воєнного стану. Виявлено, що, попри значний прогрес у дослідженнях, недостатньо опрацьованими залишаються питання індивідуалізації адаптаційного процесу, а також впливу зовнішніх факторів на психологічний комфорт і академічну успішність студентів ІТ-спеціальностей.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою моєї статті є аналіз адаптації студентів першого курсу спеціальності F3 «Комп'ютерні науки» для розуміння подальшої роботи зі студентами для досягнення максимальної підготовки майбутніх фахівців у галузі ІТ. Завданнями дослідження є залучення студентів до проходження опитування й аналіз відповідей із формуванням подальшого плану дій.

Основна частина. У рамках мого дослідження було опитано вступників після завершення здобуття загальної середньої освіти. За допомогою Google forms було складено перелік питань для визначення рівня адаптації на перших тижнях навчання та надано можливість висловити певні побажання чи проблеми, які могли виникнути в перші дні.

Кураторство – це важливий процес синергії досвідчених фахівців зі студентами. Це комплексний процес взаємодії досвідченого викладача зі студентами, що передбачає не лише обмін досвідом, а й підтримку в навчанні, соціальній адаптації та професійному самовизначенні першокурсників.

Із кожним роком молодь змінюється, тож важливо враховувати підготовку, яку можна їм дати в рамках навчання, а також додатково для розвитку й підсилення їхньої компетентності та фаховості у сфері ІТ. Адже ІТ-сфера є однією з динамічних, розвинутих галузей, тож необхідність слідкувати за трендами та «йти в ногу з часом» у цій сфері є дуже актуальною.

Опитування мало пілотний характер і відображає думку частини вибірки, тому висновки варто розглядати як орієнтовні та такі, що потребують подальшої перевірки на розширеній сукупності респондентів. У рамках дослідження з групи з 15 осіб взяли участь в опитуванні лише 33,3 % (5) студентів. Опитування було не обов'язкове, а за бажанням, це, зі свого боку, показує залученість і зацікавленість у розвитку та реагуванні на додаткові активності з боку куратора групи. У статті ми братимемо відповіді цих 5 студентів за 100 % для подальшого аналізу та висновків. Щодо особливостей цього пілотного дослідження, то до плюсів слід віднести таке:

- ми все одно маємо якісні дані, які можемо використовувати;
- це може стати підґрунтям для подальшого розширення вибірки або вдосконалення самої анкети.

Серед мінусів потрібно зазначити такі:

- надто мала вибірка. 5 студентів не відображають всю групу, тому дані не можна вважати репрезентативними;
- високий ризик похибки;
- може мати місце зміщення вибірки, оскільки існує висока ймовірність, що на запитання відповідали переважно респонденти з більшою зацікавленістю або мотивацією. Через це отримані результати можуть не повною мірою відображати загальну ситуацію в усій групі.

Серед питань зупинимо свою увагу на висвітлені й аналізі таких:

1. Якою мірою Вам зараз подобається вибрана спеціальність (рис. 1)?

Якою мірою Вам зараз подобається вибрана спеціальність?
5 відповідей

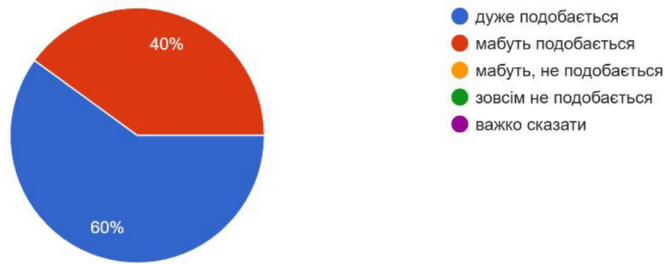

Рис. 1. Вибір спеціальності

Більша частина респондентів зазначили, що спеціальність, яку вони обрали, їм подобається, тоді як решта зазначила, що спеціальність «мабуть, подобається». Більша частина опитаних респондентів уже мають певну вісь розвитку та бачення свого навчання за вибраною спеціальністю.

2. Чи завжди Ви розумієте викладача на заняттях (рис. 2)?

Чи завжди Ви розумієте викладача на заняттях?
5 відповідей

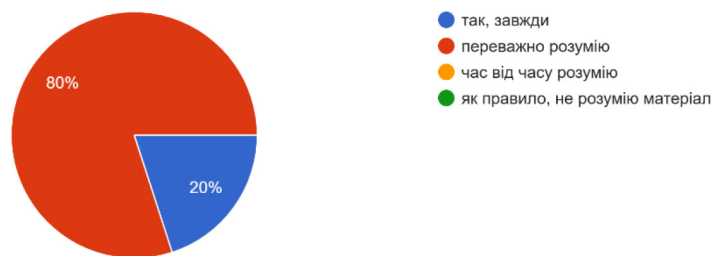

Рис. 2. Адаптація щодо розуміння викладеного матеріалу

На початкових етапах навчання у закладі вищої освіти важливо своєчасно опанувати навчальні теми, розуміти вимоги й ефективно комунікувати з викладачами. Це сприяє легшому засвоєнню знань у майбутньому й отриманню додаткового досвіду під час навчання. Більша частина респондентів зазначили, що переважно розуміють викладача, тобто можемо зробити висновки: 1) викладачі досить простою мовою пояснюють складні теми; 2) ступінь підготовки минулих абітурієнтів достатньо нормальний для сприйняття більш серйозної інформації та навчання, яке надається в освітньому процесі університету.

3. Що для Вас є найважчим в університеті (рис. 3)?

Що для Вас є найважчим в університеті?
5 відповідей

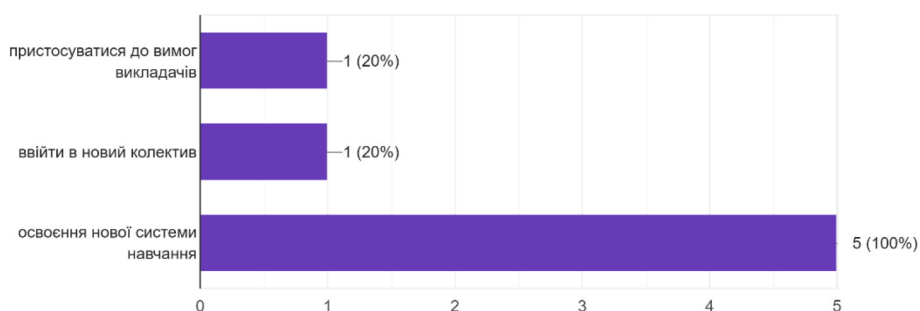

Рис. 3. Найважче в процесі адаптації

У рамках цього питання в респондентів був вибір декількох варіантів відповіді. І, аналізуючи отримані результати, можемо дійти висновку, що після здобуття середньої освіти важче відбувається перехід до нової системи навчання – кредитно-модульної системи організації навчального процесу, яка базується на Європейській кредитно-трансферній системі (ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System). Для цього куратору слід забезпечити детальне пояснення всіх аспектів цієї системи навчання, щоб студенти могли розуміти, що від них очікують.

4. Які причини, на Вашу думку, заважають процесу адаптації до умов навчання в університеті (рис. 4)?

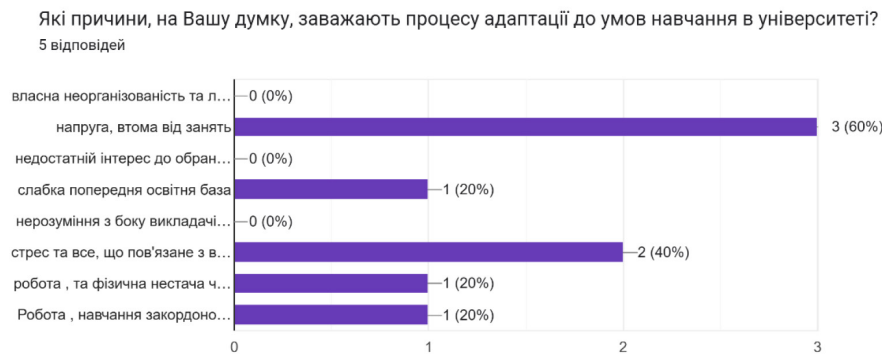

Рис. 4. Умови, які заважають процесу адаптації

У рамках цього питання респонденти також могли вибрати декілька варіантів відповіді. 60 % (3 відповіді) було надано причині «напруга, втома від занять», адже багато нової інформації, яку треба опанувати та підготуватися, складніші теми та ін.; 20 % (1 відповідь) було зазначено, що слабка попередня освітня база; 40 % (2 відповіді) – через причину стресу та все, що пов'язане з війною, адже ми живемо в такі часи, коли людина може спати лише декілька годин на добу й дуже важко потім зосереджуватися та продовжувати продуктивно працювати; серед зазначення «іншого» респонденти вписали ще свої причини: 20 % (1 відповідь) – «робота та фізична нестача часу» і ще 20 % (1 відповідь) – «робота та навчання за кордоном».

5. Якої інформації Вам не вистачає (рис. 5)?

Рис. 5. Брак інформації в процесі адаптації

По 40 % (по 2 відповіді) було зазначено серед інформації, якої не вистачає студентам, – це щодо їх прав та обов'язків і щодо студентських гуртків, студентські активності – студрада і т. ін. У перші тижні зазвичай відбувається знайомство перших курсів зі студентською радою факультету й університету, а також куратори розповідають своїм студентам більш детально про права й обов'язки для кращої адаптації та розуміння аспектів і засад навчання.

Рис. 6. Способи вирішення навчальних проблем

6. Які способи вирішення навчальних проблем Ви обираєте (рис. 6)?

80 % опитаних (4 відповіді) вибрали «звертатися по допомогу до викладачів» та «звертатися по допомогу до куратора»; 60 % (3 відповіді) – «обговорювати проблеми з одногрупниками», тож можемо дійти висновку, що відносини в групі складаються добре; по 20 % (по 1 відповіді) вибрали «обговорення проблем із друзями» та «самостійно шукати раціональні способи вирішення проблемних ситуацій». Важливою деталлю є те, що жоден респондент не вибрав варіант «дотримуватися тактики «якось все владнається», нічого не робити».

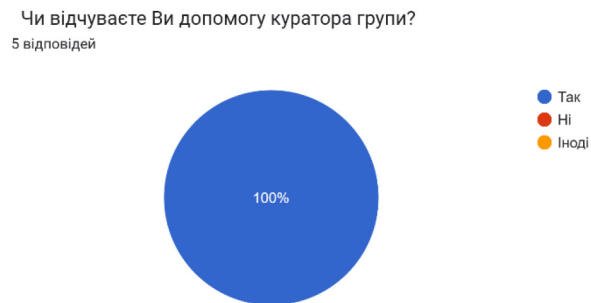

Рис. 7. Допомога куратора

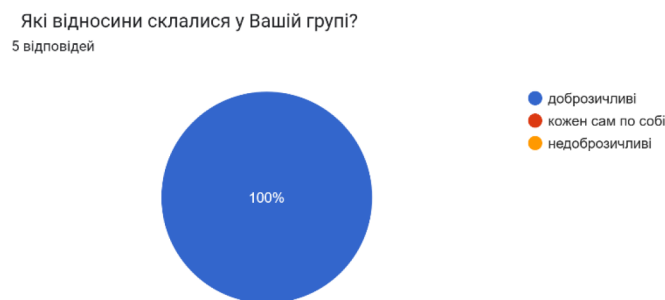

Рис. 8. Відносини в групі

7 і 8. Питання стосувалися відносин у групі та допомоги куратора (рис. 7, рис. 8).

Одноголосно респонденти відзначили, що куратор групи допомагає та підтримує їх у процесі адаптації і відносини в групі склалися доброзичливі. Від себе додам, що важливою складовою є те, що в чаті групи відбувся процес знайомства, де кожен декількома реченнями описав себе та представився групі, що послугувало налагодженню зв'язків і знайомству одногрупників один з одним.

Висновки. У рамках цього дослідження було зібрано відгуки щодо адаптації до навчального процесу студентами першого курсу спеціальності «Комп'ютерні науки», щоб виявити та про-

аналізувати вектор навчання на кураторських годинах, а також на залучення додаткових активностей, які сприятимуть розвитку студентів для того, щоб вони стали висококваліфікованими фахівцями у вибраній галузі. Проаналізувавши відповіді респондентів, ми дійшли висновків, які дадуть нам можливість у майбутньому запланувати наступні кроки для подальшого розвитку наших студентів. Залежно від отриманих відповідей студентів куратор групи може краще розуміти контингент: наскільки вони вже орієнтуються у вибраній галузі (за наявності попередньої підготовки) та наскільки складно їм адаптуватися до нового для них середовища.

Перспективою подальших досліджень цієї теми є розширення вибірки, вдосконалення самої анкети, а також аналіз причин відсутності залученості з боку студентів до проходження такого виду активності.

Список використаних джерел

1. Тернопільський кооперативний фаховий коледж. Моніторингове дослідження адаптації студентів-першокурсників. Звіт за 2023 р. Тернопіль, 2023. 40 с. URL: <https://www.tkfk.te.ua/wpcontent/uploads/2023/10/%D0%90%D0%BD%D0%BA%D0%B5%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf> (дата звернення: 01.10.2025).

2. Іваненко І. І., Петрова О. О. Адаптація студентів-першокурсників у дистанційному навчанні із застосуванням цифрових технологій. *Вісник СумДУ*. 2023. № 5. С. 45–54. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/sport/article/view/128> (дата звернення: 01.10.2025).

3. Коваленко М. М. Вплив адаптивного навчання на розвиток життєстійкості студентів. *Освіта і суспільство*. 2024. № 3. С. 30–40. URL: <https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/140> (дата звернення: 01.10.2025).

6. Савченко С. С. Особистісні чинники психологічної адаптації студентів-першокурсників. *Вісник КНУ*. 2025. № 8. С. 18–27. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/52999> (дата звернення: 01.10.2025).

7. Мельник О. О. Соціально-психологічні аспекти адаптації студентів до навчального середовища. *Габітус*. 2022. № 33. С. 5–15. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2022/33-2022/21.pdf> (дата звернення: 01.10.2025).

Стаття надійшла до редакції 23.10.2025

Стаття прийнята 15.11.2025

Статтю опубліковано 22.12.2025

H. Heshva

Dmytro Motornyi Tavia State Agrotechnological University

ANALYTICAL REVIEW OF MONITORING STUDY RESULTS ON THE ADAPTATION OF FIRST-YEAR COMPUTER SCIENCE STUDENTS

Summary

The process of adapting first-year students to the requirements of higher education is a key factor in ensuring their academic success and professional development. This article presents an analytical review of the results of a monitoring study conducted among students majoring in Computer Science. The study focuses on identifying the main challenges faced by first-year students during their initial year of study, including psychological adjustment, integration into the academic environment, motivation for learning, and social interaction within the student community. Special attention is paid to the role of educational support systems, teaching methods, and the use of information technologies in facilitating successful adaptation. The results of the monitoring provide valuable insights into the dynamics of first-year students' adjustment, enabling the formulation of practical recommendations to improve institutional strategies for supporting these students. The findings contribute to a deeper understanding of the adaptation process in technical specialities and may serve as a basis for further research in the field of higher education.

Keywords: academic performance, student socialization, learning environment, learning motivation, career guidance, educational adaptation.